

Ontwerp startbeslissing signaalgebied

GOORLOOP (SG_R3_NET_39)

WESTERLO

STATUS/VERSIE: goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 31/03/2017

LEESWIJZER

Op 31/03/2017 nam de Vlaamse Regering een beslissing over de vervolgstappen (vervolgtraject en beleidsopties) voor dit signaalgebied. Deze beslissing kadert in de uitvoering van de conceptnota (VR 29 maart 2013) met de aanpak voor het vrijwaren van het waterbergend vermogen in kader van de korte termijnactie van het groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Deze fiche beschrijft voor het signaalgebied “Goorloop” de gekozen beleidsopties (ontwikkelingsperspectief) en het vervolgtraject op basis van een ontwerp-startbeslissing, zoals voorbereid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Hoofdstuk 1 geeft een algemene situering van het signaalgebied weer en hoofdstuk 2 motiveert de afbakening van het signaalgebied. Hoofdstuk 3 beschrijft de overstromingsgevoeligheid van het signaalgebied en in hoofdstuk 4 worden de diverse visies op dit gebied besproken.

Hoofdstuk 5 omvat een korte weergave van het overleg dat met de betrokken lokale besturen gevoerd werd.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven voor welke beleidsoptie(s) gekozen is/zijn en welk instrument en/of initiatiefnemer hieraan gekoppeld zijn. Naargelang de rol van het signaalgebied voor het behoud van waterbergend vermogen en het algemeen beoordelingskader, zoals opgenomen in de omzendbrief LNE/2015/2, om nieuwe ontwikkelingen in overstromingsgevoelig signaalgebied te beoordelen, werd een keuze gemaakt tussen de volgende 3 opties:

1. Optie A - beperkte randvoorwaarden (type infiltratie, waterconservering,..)
indien de bestemming compatibel blijkt met het waterbergend vermogen, eventueel mits beperkte randvoorwaarden (bv voor infiltratie of waterconservering);
2. Optie B - maatregelen met behoud van bestemming (type overstromingsvrij bouwen)
indien er een overstromingskans bestaat maar de bestemming compatibel kan zijn met het waterbergend vermogen mits overstromingsvrij bouwen;
3. Optie C - vrijwaren van bebouwing
indien de bestemming niet compatibel is met het waterbergend vermogen en vrijwaren van bebouwing op basis van de overstromingskans aangewezen is.

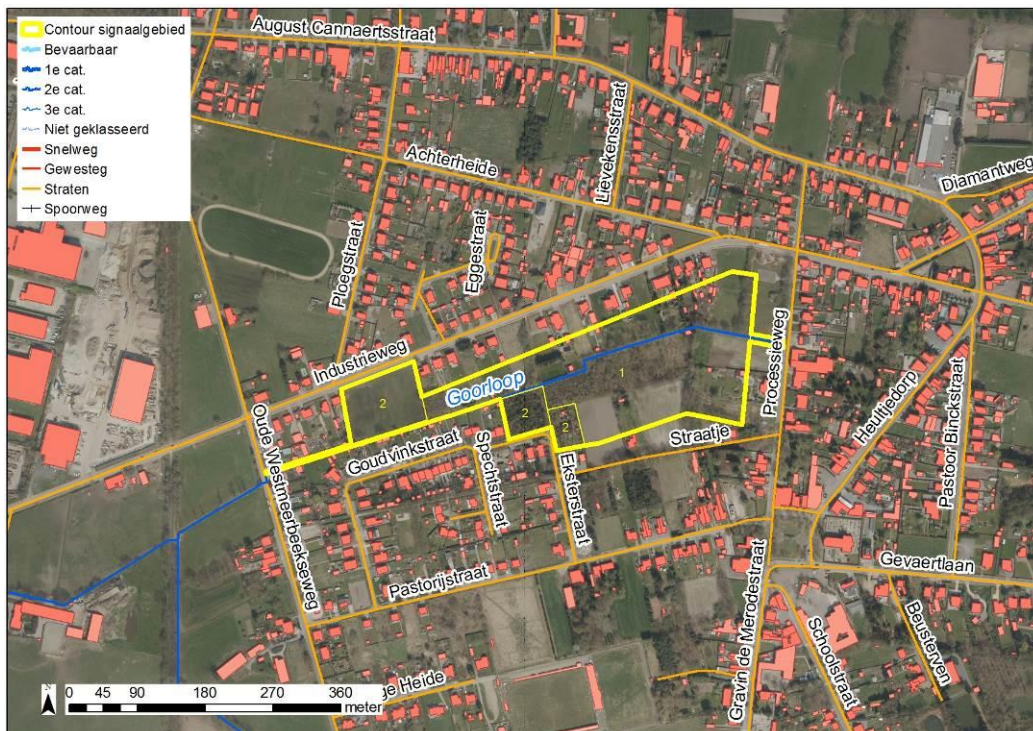
Hoofdstuk 7 omvat de conclusies voor het signaalgebied en geeft de richting weer op basis waarvan de omzendbrief “Richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij het vrijwaren van het waterbergend vermogen in signaalgebieden” in dit gebied toegepast moet worden. In dit hoofdstuk is ook de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 opgenomen.

De conceptnota, de omzendbrief en de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 zijn terug te vinden op www.signaalgebieden.be.

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Westerlo
Provincie(s): Antwerpen
Ligging: Gelegen in Heultje tussen de Oude Westmeerbeekseweg (westen), Industrieweg (noorden), Processieweg (oosten) en de Goudvinkstraat en Straatje (zuiden).
Bekken: Netebekken
Betrokken waterlopen: Goorloop (ingebuisd)
Oppervlakte: 6,4 ha

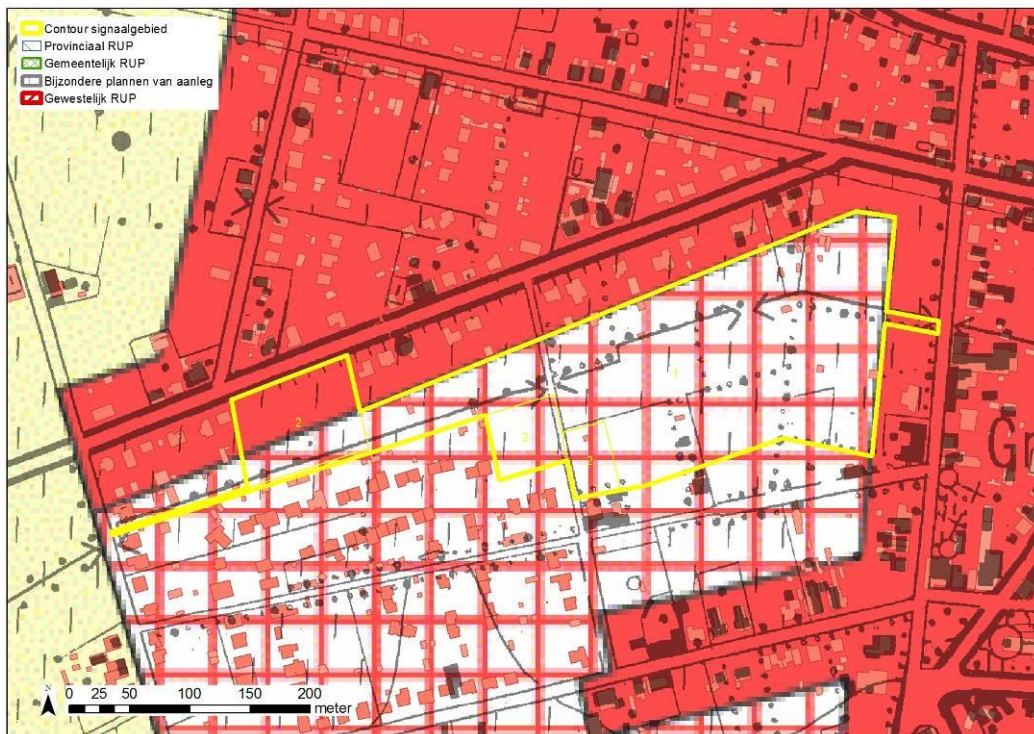
Figuur: situering signaalgebied op orthofoto (medio 2015) met aanduiding van gewestwegen, straten, waterlopen en de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

Huidige planologische bestemming:

Voornamelijk woonuitbreidingsgebied. Twee percelen zijn deels gelegen in woongebied. Aan de oostelijke zijde van het signaalgebied is de 5 meter zone langs weerskanten van de ingebuisde Goorloop ook gelegen in woongebied.

Globale beschrijving:

Ten noorden van de Goorloop betreft het voornamelijk achtertuinen, alsook twee (grote) braakliggende woonpercelen. Ten zuiden van de Goorloop gaat het vooral om bos en akkers.

Figuur: situering signaalgebied op gewestplan met aanduiding van goedgekeurde BPA's en RUP's en weergave van de bebouwingstoestand volgens het Grootschalig Referentiebestand GRB. Bronnen: Ruimte Vlaanderen en AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

2 Selectie en afbakening signaalgebied

Op 12/11/2014 werd voorliggend signaalgebied door de Algemene Bekkenvergadering Netebekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

Het betreft een effectief overstromingsgevoelig gebied in een harde gewestplanbestemming met een oppervlakte groter dan 2 ha.

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens het gevoerde overleg besproken. De afbakening is gebaseerd op een zoveel mogelijk aaneensluitende selectie van effectief overstromingsgevoelige percelen.

3 Watersysteem

3.1 Overstromingsrichtlijn¹

3.1.1 OVERSTROMINGSGEVAARKAART

In het kader van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) werden overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten opgesteld aan de hand van hydraulische modellen. De overstromingsgevaarkaarten zijn de kaarten die de 'fysische eigenschappen' van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden. De overstromingsgevaarkaarten geven geen informatie wat betreft de gevolgen, de kwetsbaarheid voor of het risico van de overstromingen.

De ORL stelt dat 3 scenario's in beschouwing dienen te worden genomen voor de overstromingskaarten: kleine kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 1000 jaar of een uitzonderlijke gebeurtenis), middelgrote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 100 jaar) en grote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 10 jaar).

Vermits het niet zinvol is om voor elke waterloop hydraulische modellen op te stellen, werd in Vlaanderen de basiskaart hydrografisch netwerk opgesteld die alle waterlopen omvat waarvoor de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten werden opgesteld. De basiskaart hydrografisch netwerk werd opgesteld volgens het principe dat alle waterlopen met een potentieel significant overstromingsrisico en waterlopen die water afvoeren van waterlopen met een overstromingsrisico meegenomen worden. Daarnaast werd ook de volledige kustlijn beschouwd.

Wanneer er geen gemodelleerde overstromingsgevaarkaarten beschikbaar zijn wordt enkel de kaart van de Recent Overstroomde Gebieden (ROG) weergegeven². De kaarten geven steeds de huidige situatie weer en houden geen rekening met mogelijke of geplande ingrepen.

Voor de Goorloop zijn geen overstromingsgevaarkaarten opgemaakt. Op basis van de modellering van de provincie Antwerpen kan echter wel een beeld gegeven worden van de theoretische terugkeerperioden van overstromingen. Bij een theoretische bui die 1 keer per 100 jaar voorkomt (T100) blijkt het grootste deel van het signaalgebied te overstromen. Bij een theoretische bui die 1 keer om de 10 jaar voorkomt (T10) verkleint deze zone tot de kern van het signaalgebied.

---

¹ Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Deze richtlijn werd omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid op 16 juli 2010.

² gebiedsdekkende afbakening van alle effectief overstroomde gebieden in Vlaanderen in de periode 1988 tot heden

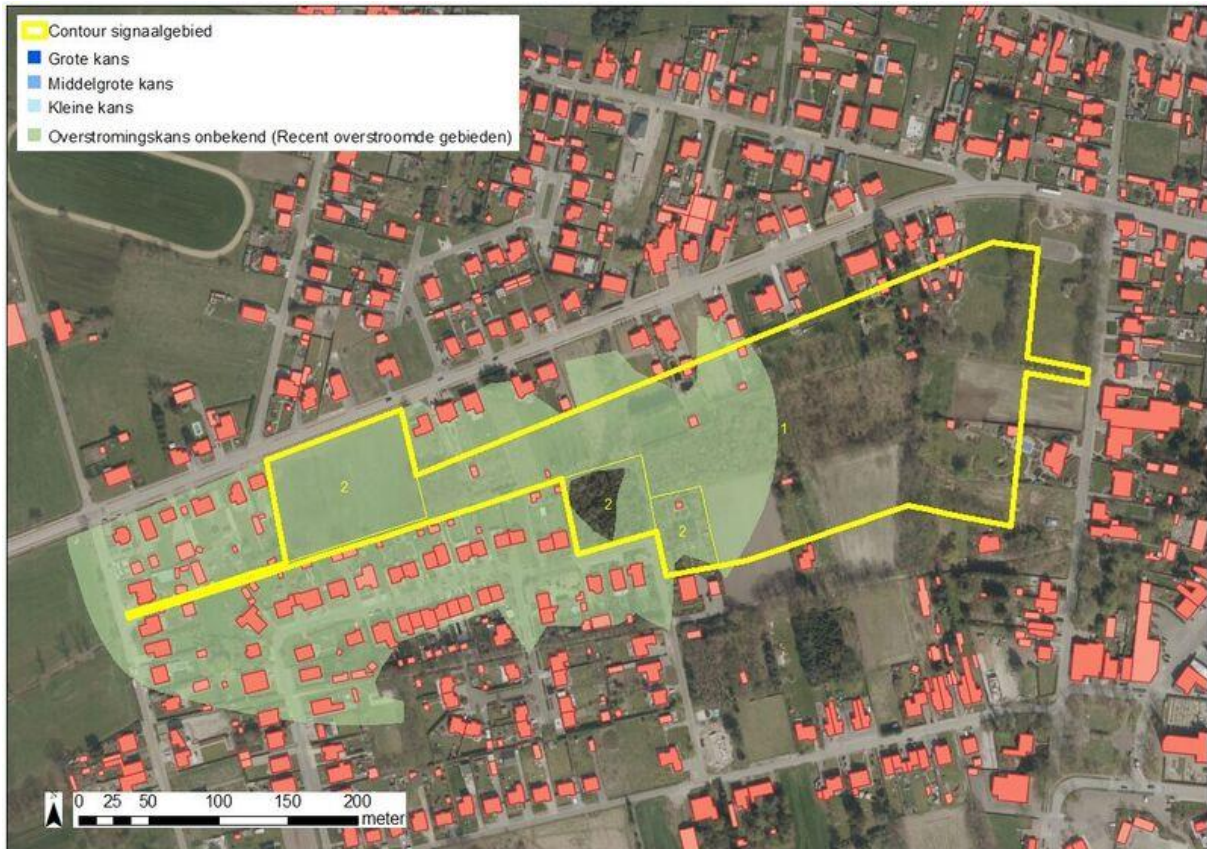

Figuur: gemodelleerde overstromingscontour bij T100 (dienst Integraal Waterbeleid, provincie Antwerpen)

Figuur: gemodelleerde overstromingscontour bij T10 (dienst Integraal Waterbeleid, provincie Antwerpen)

Figuur: recente overstromde gebieden (ROG)

3.1.2 KLIMAATTOETS

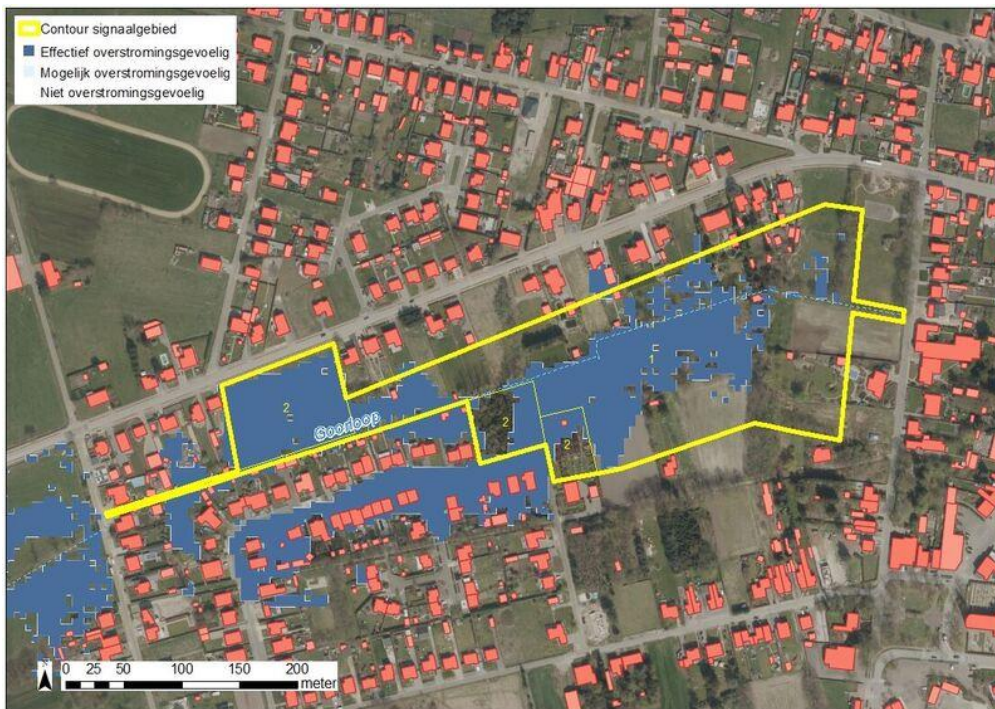
De Overstromingsrichtlijn vraagt om bij het voorkomen of beperken van mogelijk negatieve gevolgen van overstromingen rekening te houden met o.a. de invloed van klimaatverandering. Onderstaande kaarten met klimaatprojectie werden opgemaakt in kader van de orbp-studie van VMM-AOW^[3] en geven niet alleen de overstromingskans (bij gemiddelde klimaatprojectie) maar ook de overstromingsdiepte (bij hoge klimaatprojectie). Vanuit het no regret principe lijkt het aangewezen om adaptief bouwen of waterbestendig bouwen af te stemmen op toekomstige overstromingshoogtes met hoge klimaatprojectie.

Voor de Goorloop zijn geen klimaatmodellen beschikbaar.

3.2 Bespreking watersysteem

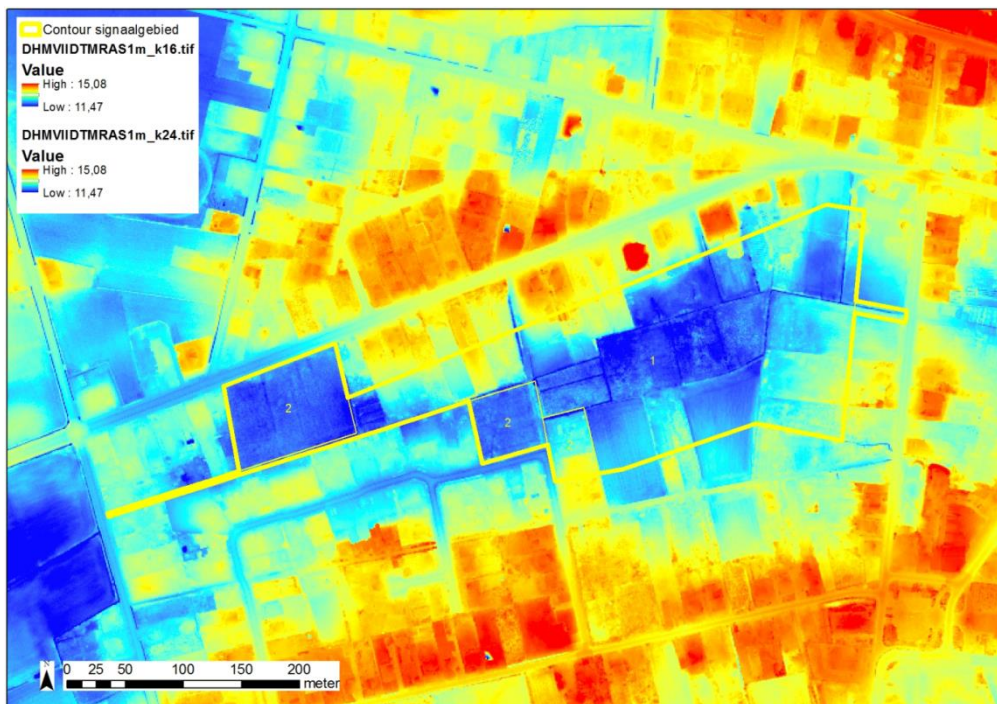
De Goorloop ligt centraal in het signaalgebied, en ondanks het feit dat de waterloop er volledig ingebuisd is, is het gebied volgens de watertoetskaarten nog steeds effectief overstromingsgevoelig.

^[3] "Onderbouwing van het overstromingsrisicobeheerplan voor de onbevaarbare waterlopen, VMM, 2013"

Figuur: watertoetskaart van het signaalgebied op recente orthofoto (medio 2015) met aanduiding van de overstromingsgevoelige gebieden (lichtblauw = mogelijk overstromingsgevoelig; donkerblauw = effectief overstromingsgevoelig), volgens Ministerieel Besluit dd. 1/6/2014. Weergave van reeds goedgekeurde signaalgebieden in de omgeving.

Op het Digitaal Hoogte Model is de lager gelegen vallei van de Goorloop ook duidelijk zichtbaar (zie onderstaande figuur).

Figuur: Digitaal Hoogte Model (DHM)

4 Gebiedsvisie

4.1 Visie Integraal Waterbeleid

Hoewel het geen oplossing is voor de wateroverlastproblematiek van de Goorloop, zou het openleggen van de Goorloop er wel in zekere mate toe bij kunnen dragen. Door de complexe eigendomsstructuur, het innemen van het terrein boven de ingebuisde waterloop door verschillende aangelanden met tuinen en ook vaste constructies zou het openleggen van de waterloop hier echter een heel moeilijk project zijn. Bovendien is hiervoor weinig draagvlak bij de gemeente. Om de waterberging te maximaliseren in de niet bebouwde zones, en zo de bestaande bebouwing te vrijwaren, is het dan ook van essentieel belang dat de onmiddellijke vallei van de waterloop overstroombaar blijft.

Vanuit het watersysteem is een verdere ontwikkeling van het woonuitbreidingsgebied in de omgeving van de Goorloop dan ook niet aangewezen. Het niet-ontwikkelen van een deel van het gebied vermijdt ten slotte ook een toename van de waterafvoer in een reeds waterziek gebied, en draagt zodoende bij tot een verhoogde bescherming van de reeds aanwezige bebouwing.

4.2 Ruimtelijke visie (structuurplannen ed.)

Het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan stelt op p.84: *"Een aantal zones die volgens het gewestplan in aanmerking komen voor bebouwing of reeds bebouwd werden, zijn door bevoegde administraties op basis van recente overstromingen aangeduid als risicozone voor overstroming. Dit is het geval voor de omgeving van de Goudvinkstraat in Heultje en de Zoggestraat in Westerlo."*

Desondanks deelt het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan het WUG Goudvinkstraat in bij de woonuitbreidingsgebieden te reserveren voor de toekomst: *"R(2).4 Heultje. WUG Goudvinkstraat (13,2 ha): Een groot deel van dit WUG werd reeds gerealiseerd. Twee zones liggen nog vrij en kunnen worden ontwikkeld via de doortrekking van bestaande wegen. De aansnijding zal het WUG verder afwerken. Het gebied is gelegen binnen de kern. Aangezien Heultje het hoogste aanbod vrijliggende kavels heeft wordt het WUG tot de tweede ontwikkelingsfase gerekend (minimale dichtheid 15 woningen/ha)."*

Het nabijgelegen WUG Goorbossen, dat volgens de watertoetskaarten niet overstromingsgevoelig is, wordt voorzien als te herbestemmen: *"H3 Heultje. WUG Goorbossen (9,4 ha): Het gebied is gelegen in een natte depressie waardoor de bodemcondities niet geschikt zijn voor huisvesting. Het gebied wordt herbestemd naar natuureiland, ter behoud van de natuurlijke en fysische in functie van waterberging en de parkgerichte functie."*

4.3 Lopende initiatieven:

Geen

5 Historiek overleg lokale besturen

Bij de screening van de relevante signaalgebieden en de opmaak van de ontwerp-startbeslissingen werden naast de lokale besturen ook andere relevante instanties uitgenodigd.

- Gemeente (Iris De Wever, Michiel Denolf, Annie Verachtert, Jeroen Valgaeren) aanwezig op vooroverleg prioritering signaalgebieden reeks 3 op 11/09/14 te Geel
- Goedkeuring prioritering reeks 3 door algemene bekkenvergadering op 12/11/14 (gemeente aanwezig, Iris De Wever)

- Bespreking ontwerp startbeslissing op 10/05/16. Aanwezig: Iris De Wever (schepen Westerlo), Annie Verachtert (milieudienst Westerlo), Christine Boeckx (dienst ruimtelijke ordening Westerlo), Tom Gabriels (bakkensecretariaat), Elsbeth De Wachter (dienst integraal waterbeleid provincie Antwerpen), Michiel De Mol (dienst integraal waterbeleid provincie Antwerpen).

Op 30/05/2016 besliste het college van burgemeester en schepenen niet akkoord te gaan met de ontwerp-startbeslissing.

6 Keuze ontwikkelingsperspectief, instrument en initiatiefnemer

Voor signaalgebied Goorloop zijn volgende beleidsopties van toepassing:

C: nieuwe functionele invulling voor het gebied

Het signaalgebied, met uitzondering van de percelen vermeld onder ontwikkelingsperspectief A en B, wordt herbestemd naar gemengd open ruimte gebied.

B: maatregelen met behoud van bestemming

- Percelen 1038F3 en 1038G3 : de zone gelegen in woonuitbreidingsgebied dient volledig van bebouwing en ophogingen gevrijwaard te worden.
- Perceel 1038C3: een zone van 20 meter gemeten vanaf de waterloop dient van ophogingen en bebouwing gevrijwaard te blijven.
- Bijkomend voor de bebouwbare delen van bovenvermelde percelen: er mag geen ruimte voor water verloren gaan of het ingenomen overstromingsvolume dient gecompenseerd te worden in volume en oppervlakte. Een eventuele ophoging is enkel toegelaten ter hoogte van de gebouwen zelf; het omliggende terrein mag in geen geval opgehoogd worden. De grondbalans van het perceel moet neutraal zijn: iedere ophoging moet gecompenseerd worden door een afgraving. Indien een dergelijke compensatie niet mogelijk is, dient het project/plan gerealiseerd te worden zonder inname van ruimte voor water. Dit impliceert het optrekken van het gebouw op palen waarbij de onderkant van het gebouw boven het overstromingspeil wordt voorzien zodat eventueel overstromingswater de ruimte onder het gebouw kan benutten.

A: watertoets

Voor perceel 1039V wordt de watertoets toegepast.

Instrument:

Gemeentelijk RUP dat uitvoering geeft aan de in het GRS voorziene herbestemming van nabijgelegen WUG Goorbossen, kan voorliggende herbestemming mee opnemen.

Initiatiefnemer:

De gemeente Westerlo maakt uiterlijk in de volgende legislatuur een gemeentelijk RUP op om de bovenvermelde herbestemming te realiseren.

Figuur: ontwikkelingsperspectief voor signaalgebied Goorloop

7 Conclusie signaalgebied en beslissing Vlaamse Regering

Conclusie signaalgebied

Het signaalgebied ligt voornamelijk in woonuitbreidingsgebied en is grotendeels effectief overstromingsgevoelig. Gelet op de overstromingsproblematiek van de Goorloop is vanuit het watersysteem een verdere ontwikkeling van het woonuitbreidingsgebied in de omgeving van de Goorloop niet aangewezen en is een nieuwe functionele invulling noodzakelijk.

Twee percelen aan de Industrieweg en één aan de Eksterstraat kunnen onder specifieke volgende specifieke voorwaarden wél ontwikkeld worden:

- Percelen 1038F3 en 1038G3: de zone gelegen in woonuitbreidingsgebied dient volledig van bebouwing en ophogingen gevrijwaard te worden;
- Perceel 1038C3: een zone van 20 meter gemeten vanaf de waterloop dient van ophogingen en bebouwing gevrijwaard te blijven;
- Bijkomend voor de bebouwbare delen van bovenvermelde percelen: er mag geen ruimte voor water verloren gaan of het ingenomen overstromingsvolume dient gecompenseerd te worden in volume en oppervlakte. Een eventuele ophoging is enkel toegelaten ter hoogte van de gebouwen zelf; het omliggende terrein mag in geen geval opgehoogd worden. De grondbalans van het perceel moet neutraal zijn: iedere ophoging moet gecompenseerd worden door een afgraving. Indien een dergelijke compensatie niet mogelijk is, dient het project/plan gerealiseerd te worden zonder inname van ruimte voor water. Dit impliceert het optrekken van het gebouw op palen waarbij de onderkant van het gebouw boven het overstromingspeil wordt voorzien zodat eventueel overstromingswater de ruimte onder het gebouw kan benutten.

Voor een ander perceel aan de Eksterstraat (Perceel 1039V) wordt de watertoets toegepast aangezien dit hoger gelegen is.

Het ontwikkelingsperspectief werd goedgekeurd op de Algemene Bekkenvergadering dd 13/06/2016 met minderheidsstandpunt van de gemeente Westerlo.

De Vlaamse Regering beslist dit gebied mee te nemen in het verdere traject met het oog op de aanduiding van (delen) van dit gebied als watergevoelig openruimtegebied.

Beslissing Vlaamse Regering d.d. 31/03/2017

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan het bovenstaand ontwikkelingsperspectief en gelast de bevoegde instanties om het ontwikkelingsperspectief te respecteren en de voorwaarden uit de ontwerp-startbeslissing door te vertalen bij de toepassing van de watertoets.